

XII. Kunnan työnvälitystoimisto.

Kunnan työnvälitystoimiston johtokunnan kertomus vuodelta 1916 ¹⁾ oli seuraavaa sisällystä:

Toimiston joh-
to- ja henkilö-
kunta.

Kunnan työnvälitystoimiston johtokuntaan kuuluivat vuonna 1916 filosofiantohtori Santeri Ivalo puheenjohtajana, lakitieteenkandidaatti Einar Böök varapuheenjohtajana sekä rakennusmestari Juho Ahde, uunitehtailija Aug. Malmi, työnjohtaja Th. Lillqvist ja työmies T. Uski jäseninä. Varajäseninä olivat maalarimestari A. Haanoja, kirjansitojamestari O. J. Lilja, puuseppä V. Långholm ja taloudenhoitaja K. Heinonen.

Toimiston henkilökuntaan kuuluivat johtaja A. H. Karvonen, naisosaston apulaiset rouvat Ina Petelius ja Seidi Swendelin sekä neiti Elsa Sundström, miesosaston apulainen H. E. Blomqvist ja konttoripoika Arvo A. Nygrén.

Johtokunnan
toiminta.

Johtokunta käsitteli vuonna 1916 kysymystä aineiston keräämisestä työnvälitystilastoa varten sekä ehdotuksia ammatillisten työttömyyskassain avustamisesta kaupungin varoilla ja ammattityöväen työnvälityksen edistämisestä.

Toimiston vuosikertomuksen sekä kassa- ja neljännesvuositilit tarkasti johtokunta, joka niinkään laati ehdotuksen toimiston 1917 vuoden meno- ja tulosäännöksi. Sitä paitsi käsitteli johtokunta esiintyvät juoksevat asiat ja seurasi kaupungin työoloja.

Toimiston liike.

Kunnan työnvälitystoimiston liike oli vuonna 1916 huomattavasti pienempi kuin sitä edellisenä, mutta kuitenkin paljon suurempi kuin sodan edellisinä vuosina. Liike pieneni kuitenkin vain miesosastolla; naisosastolla väheni ainoastaan työnhakemusten määrä, mutta tarjottujen paikkain ja välitysten luku melkoisesti lisääntyi.

Miesosaston liikkeen väheneminen aiheutui siitä, että toimisto ei voinut Venäjän valtion töihin eikä toisille paikkakunnille hankkia työväkeä samassa määrin kuin edellisenä vuonna. Puheena oleviin töihin kyllä haettiin ja otettiin työväkeä yhtä runsaasti, vieläpä

¹⁾ Eräitä kertomukseen liittyviä tilastotauluja ei ole tässä julkaistu.

enemmänkin kuin edellisenä vuonna, mutta toimisto ei voinut ottaa hankkiakseen kuin osan sille tarjotuita väentilauksista. Niinpä se erinäisistä syistä kokonaan kieltäytyi sille tehdystä 10,000 miehen tilauksesta metsänkaatotöihin. Suuri osa toimiston vastaanottamistakin tilauksista n. s. vallitöihin jäi väen puutteessa täyttämättä. Kun vapaalla hankinnalla ei ollut työväkeä tarjotuin ehdoin riittävästi saatavissa, ryhtyivät asianomaiset kesäkuussa hankkimaan työväkeä pakootolla, jolloin toimiston välitys ei tietysti voinut tulla kysymykseen. Täten toimisto vapautui puheena olevasta väen hankinnasta, mikä sodan aikana oli ehkäisevästi vaikuttanut työväen välittämiseen yksityisille työnantajille.

Helsingin ulkopuolisille paikkakunnille saattoi toimisto lähettää vain 190 miestä edellisen vuoden 2,239 miehen sijasta. Kunnankin töihin välitti toimisto ainoastaan vähäisen määrän työväkeä, kun eräitä töitä, esim. kadunaukaisutöitä, ei juuri ollenkaan puheena olevana vuonna suoritettu. Rakennusteollisuuden pysähtyminen niinkään ehkäisi suuressa määrin rakennustyöväen välitystä yksityisten töihin.

Naisten paikkain välitys, joka tapahtuu suurimmaksi osaksi taloustoimiin, osoitti edelleen säännöllistä edistystä. Tällä alalla onkin enemmän luonnollisia edellytyksiä liikkeen kasvamiselle, sillä yksityisissä perheissä eivät työnhakijat voi käydä työtä tiedustelussa, kuten suurissa miesten työpaikoissa, jonka takia työväen tarvitsijat ovat pakotetut käyttämään toimistojen välitystä, mitä myöskin lukuisten yksityisten välityskonttorien olemassaolo todistaa. Nämä nimittäin välittävät miltei yksinomaan naisten paikkoja. Ainoastaan eräillä erikoisaloilla, kuten merimiehiä ja ravintolapalvelusväkeä haettaessa käytetään miespuolistakin työvoimaa haluttaessa yksityisten tai yhdistysten paikanvälityskonttorien välitystä mainittavammassa määrässä. Useat yhdistystenkin perustamat paikanvälitystoimistot, kuten esim. kirjaltajain ja liikeapulaisten toimistot, eivät ole menestyneet, vaikka niitä on työnantajainkin taholta tuettu.

Toimiston liikkeestä esitettäköön tässä seuraavia yksityiskohdaisempia tietoja työnhakemuksista ja työnhakijoista sekä tarjotuista ja täytetyistä paikoista.

Työnhakemusten luku, jaettuna työnhakijain sukupuolen mukaan, käy selville seuraavista numeroluvuista:

Työnhakemukset.

	1915.		1916.		Vähennys vuonna 1916 verrattuna vuoteen 1915.	
	Luku.	%.	Luku.	%.	Luku.	%.
Miehiä	13,512	55.6	8,282	46.6	5,230	38.7
Naisia	10,793	44.4	9,503	53.4	1,290	12.0
Yhteensä	24,305	100.0	17,785	100.0	6,520	26.8

Työnhakemuksia teki 9,489 eri henkilöä, joista 4,920 eli 51.8% oli miehiä ja 4,569 eli 48.2% naisia, jotka jouduttuaan uudelleen työttömiksi uudistivat työnhakemuksensa 8,296 tapauksessa.

Kirkonkirjoituspaikan mukaan jakaantuivat työnhakijat seuraavasti:

	Miehiä.	%.	Naisia.	%.	Yhteensä.	%.
Helsinki	2,472	50.2	3,071	67.2	5,543	58.4
Muut paikkakunnat	2,448	49.8	1,498	32.8	3,946	41.6
Yhteensä	4,920	100.0	4,569	100.0	9,489	100.0

Työväen siirtyminen tänne muilta seuduilta oli, niinkuin edellä esitetystä yhdistelmästä näkyy, sangen suuri. Tähän tulevat vielä lisäksi kaikki pakko-otolla ja metsänkaatotöihin Helsingin ympäristöön tuodut työläiset sekä osa muustakin työväestä, yhteensä kuulematietojen mukaan 8 à 9 tuhatta henkeä (niistä noin 2,000 kiinalaista), jotka olivat saapuneet kaupunkiin toimiston puoleen kääntymättä. Toimiston välityksellä tänne muilta paikkakunnilta saapunut työväki oli miltei yksinomaan apurityömiehiä ja palvelijattaria.

Syksyn kuluessa ja vuoden lopulla vähennettiin Venäjän valtion töistä paljon työväkeä, josta osa lähti Venäjälle, osa muille seuduille Suomeen.

Perheolojen mukaan ryhmitettyinä jakaantuvat toimistoon ilmoittautuneet työnhakijat seuraavasti:

	Miehiä.	%.	Naisia.	%.	Yhteensä.	%.
Perheellisiä ¹⁾	1,492	30.3	1,126	24.6	2,618	27.6
Yksinäisiä	3,428	69.7	3,443	75.4	6,871	72.4
Yhteensä	4,920	100.0	4,569	100.0	9,489	100.0

Äidinkielen mukaan ryhmittäytyivät työnhakijat seuraavasti:

	Miehiä.	%.	Naisia.	%.	Yhteensä.	%.
Suomenkielisiä	4,504	91.6	4,063	88.9	8,567	90.3
Ruotsinkielisiä	409	8.3	493	10.8	902	9.5
Muunkielisiä	7	0.1	13	0.3	20	0.2
Yhteensä	4,920	100.0	4,569	100.0	9,489	100.0

Ruotsinkielisten työnhakijain luku väheni sodan aikana huomattavasti. Tämä väheneminen aiheutuu siitä, että maaseudun

¹⁾ Perheellisiin on tässä luettu, paitsi naimisissa olevia, myöskin yksinäiset naiset ja lesket, joilla on lapsia elätettävänä, ja yksinäisiin myöskin lapsettomat lesket, joten ryhmitys ei ole tehty siviilisäädyn, vaan perheenelatusvelvollisuuden mukaan.

ruotsinkielisen työväestön ei ole samassa määrin kuin suomenkielisen tarvinnut lähteä työnetsintään pääkaupunkiin. Myöskin kaupungissa asuvilla ruotsinkielisillä työmiehillä näyttää olevan paremmat mahdollisuudet kuin suomenkielisillä saada vakinaisia toimia.

Vuonna 1916 ei toimisto ottanut ollenkaan vastaan työväen tilauksia Venäjälle, jonne usein väkeä tiedusteltiin, eikä täälläkään muihin Venäjän valtion töihin kuin niihin, joihin sodan alussa oli ryhdytty väkeä välittämään. Myöskin yksityisten tiedustellessa työväkeä metsätöihin maaseudulle toimisto vastasi kieltävästi, kun työväkeä täältä ei ollut saatavissa. Tilastoon on siten otettu vain väen-tilaukset omalle paikkakunnalle ja lähiseuduille sekä joku rakennustyöväen tilaus Turkuun. Naisille tarjotuista paikoista on otettu tilastoon muut paitsi Venäjän valtion metsänkaatotöihin tehty tarjous.

Tarjotut
paikat.

Seuraava määrä työpaikkoja tarjottiin:

	Luku.	%.
Miehille	10,714	55.3
Naisille	8,643	44.7
Yhteensä	19,357	100.0

Tarjotuista paikoista oli:

	Miesten paikkoja.		Naisten paikkoja.		Yhteensä.	
	Luku.	%.	Luku.	%.	Luku.	%.
Helsingissä	10,117	94.4	7,572	87.6	17,689	91.4
Muualla	597	5.6	1,071	12.4	1,668	8.6
Yhteensä	10,714	100.0	8,643	100.0	19,357	100.0

Omalla paikkakunnalla tarjottujen paikkain luku on edelliseen vuoteen verraten lisääntynyt miesosastolla 905:llä ja naisosastolla 1,018:lla. Toisilla paikkakunnilla miehille tarjottujen paikkain luku on sitä vastoin vähentynyt 2,553:lla ja naisille tarjottujen paikkain luku lisääntynyt 51:llä.

Täytetyistä paikoista oli:

	Miesten paikkoja.		Naisten paikkoja.		Yhteensä.	
	Luku.	%.	Luku.	%.	Luku.	%.
Helsingissä	6,793	67.1	6,457	85.3	13,250	74.9
Muualla	190	31.8	530	49.5	720	43.2
Yhteensä	6,983	65.2	6,987	80.8	13,970	72.2

Täytetyt
paikat.

2,257 tapauksessa (32.4 %) oli miehille ja 3,314 tapauksessa (47.4 %) naisille välitetty työ tilapäistä ja kesti ainoastaan muutaman päivän.

Edelliseen vuoteen verraten väheni miesten paikkain välityksen luku 3,548:lla eli 33.7 %:lla, mutta naisten paikkain välityksen luku lisääntyi 573:lla eli 12.1 %:lla. Miesten paikanvälitysten lukumäärän väheneminen aiheutui edellä esitetystä syistä.

Täyttämättä
jääneet paikat.

Toimistolle tarjotuista, tilastoon otetuista paikoista jäi täyttämättä:

	Miesten paikkoja.		Naisten paikkoja.		Yhteensä.	
	Luku.	%.	Luku.	%.	Luku.	%.
Helsingissä.....	3,324	32.9	1,115	14.7	4,439	25.1
Muualla	407	68.2	541	50.5	948	56.8
Yhteensä	3,731	34.8	1,656	19.2	5,387	27.8

Vertailun vuoksi mainittakoon, että Helsingissä vuonna 1915 miehille tarjotuista paikoista 920 eli 10.0 % jäi täyttämättä ja muilla paikkakunnilla tarjotuista paikoista 911 eli 28.9 %. Vuonna 1914 olivat vastaavat prosenttiluvut 2.5 ja 27.9 sekä vuonna 1913 3.0 ja 44.1. Naisille tarjotuista paikoista jäi vuonna 1915 Helsingissä 13.9 % ja muilla paikkakunnilla 42.4 % täyttämättä.

Syynä siihen että toimiston niin monessa tapauksessa oli mahdollon hankkia miehistä työvoimaa oli osaksi työväen puute, osaksi tarjotun palkan riittämättömyys. Naisten paikoista jäi täyttämättä 800 tarjokkaiden puutteessa; suunnilleen 90 tapauksessa oli tarjottu palkka liian pieni ja noin 150 tapauksessa vaadittiin ruotsinkielen taitoa, jota työnhakijoilta puuttui; muissa tapauksissa olivat muut syyt vaikuttamassa.

Helsingin työ-
olot vuonna
1916.

Helsingin työolot olivat työn saantiin nähden vuonna 1916 miesten työaloilla erittäin suotuisat. Vaikkakin eräillä aloilla poikkeusolojen johdosta tuotanto oli rajoitettu, niin taas toisilla työaloilla oli sitä runsaammin töitä. Ainoastaan ammattityöläisten oli usein vaikea saada työtä omalla alallaan.

Työmarkkinoita vallitsevana työnantajana oli edelleen Venäjän valtio. Sen ja sen urakoitsijain töissä työskenteli suuret määrät apuri- ja rakennustyöväkeä sekä Helsingissä että sen ympäristössä. Samoin metalli-, puunjalostus- ja jalkineteollisuudessa suoritettiin pääasiassa vain Venäjän valtion tilauksia.

Talvella, varsinkin kevätkuoleen, pyrki kuitenkin näistä töistä apuri ja rakennustyöväki paremmille työansioille, kun palkat — apuritöissä 4 markkaa ja kirvestöissä 6—7 markkaa päivältä — olivat siksi pienet, ettei työväki, elantokustannusten suuresti kohottua, tullut niillä toimeen. Tämän vuoksi oli toimistossa työnhakijoita verraten paljon, huolimatta tarjolla olevain paikkain runsaudesta. Tästä syystä täältä siirtyikin pitkin kevättä semstvoliiton y. m. hankkijain toimesta suuret määrät työväkeä Venäjälle — kuulematietojen

mukaan 4 à 5 tuhatta miestä — osin paikkakunnan vakinaisia asukkaita, osin tänne töihin muilta seuduilta tullutta työväkeä. Joku osa siirtyi metsätöihin maaseudulle.

Suuri osa työväestä, varsinkin kivi- ja kirvesmiehet, työskenteli edelleen yllämainituissa töissä joko työkunniksi muodostuneina urakoitsijoina tahi päiväpalkkatyössä yksityisillä urakoitsijoilla, jotka maksoivat jonkin verran korkeampia palkkoja.

Kun työpalkkoja mainituissa töissä toukokuussa vähän korotettiin — apurityömiehen palkka 5 markkaan päivältä — saattoi työnvälitystoimisto näihin töihin vielä hankkia tuhatkunta miestä Pohjois-Suomesta. Riittävää työvoimaa — toimistosta oli tilattu noin 3,000 miestä sekä metsänkaatotöihin tiedusteltu 10,000 miestä — ei kuitenkaan vapaaehtoisella hankinnalla ollut saatavissa tarjotuin ehdoin, minkä vuoksi asianomaiset ryhtyivät ottamaan väkeä pakolla viranomaisten välityksellä, jolloin toimisto jäi työväen hankinnasta syrjään eikä enää koko vuonna voinut näihin töihin välittää kuin pieniä määriä. Tätä väenottotapaa noudatettiin muillakin paikkakunnilla, missä näitä töitä suoritettiin. Tämä aiheutti sekä tällä paikkakunnalla että muilla seuduilla suuren työväenpuutteen, jota kesti lokakuun loppuun.

Tämän yhteydessä mainittakoon, että asianomaiset tuottivat kesällä maahamme noin 2,000 kiinalaista, jotka työskentelivät metsänkaatotöissä seuraavaan talveen saakka.

Mitä muihin työaloihin tulee, niin mainittakoon, että varsinainen rakennusteollisuus oli paikkakunnalla edelleen lamassa. Tästä johtui myös, että erällä muilla työaloilla, kuten puusepän-, kattaus-, vesi- ja lämpöjohto-, sähköjohto- ja muurisavitehtaissa, oli varsinaisia ammattitöitä verraten vähän. Samoin muurareilla, uunisepillä ja suurimpana osana vuotta myöskin maalareilla. Kirjapainoteollisuudessa oli verraten hyvät työolot, paremmat kuin edellisenä vuonna. Vaatetusteollisuudessa niinkään olivat työolot entisestään parantuneet, vaikka talvella ja keskikesällä oli tavallista sesonkityöttömyyttä. Satamaliikenne oli edelleen varsin rajoitettu. Sokeritehtaissa oli sokerin valmistus supistettuna suurimman osan vuotta. Työväki toimi osittain muissa töissä. Karamelliteollisuudessa työskenneltiin osittain rajoitetuin työajoin ja vähennetyin työvoimin. Muilla työaloilla sitä vastoin vallitsi erittäin hyvät työolot, varsinkin metalliteollisuudessa ja kaikissa käsiammateissa.

Useilla naisten työaloilla oli huonot työolot talvikautena. Vaikka metalliteollisuudessa tänä kuten edellisenäkin vuonna työskenteli useita satoja naisia, ei se kyennyt auttamaan rakennusteollisuuden ja kesätöiden pysähtymisen takia joutilaiksi tulleiden työläisnaisten työn puutetta talvella.

Työttömyydestä kärsivät eniten ulkotyöläisnaiset, siivoojattaret ja pesijättäret sekä osa ompelijattarista. Tammikuussa nousi työttömäin naisten luku noin 230:een. Edellisen vuoden lopulla, jolloin jo oli työttömyyttä esiintynyt naisten keskuudessa, oli kaupunginvaltuusto asettanut hätäapukomitean huolehtimaan töiden järjestämisestä naisille. Tämän komitean ehdotuksesta myönsi kaupunginvaltuusto helmikuussa 15,000 markkaa hätäaputöiden järjestämiseen. Näillä varoilla kaupunkilähetys, erinäisten naisjärjestöjen asettama komitea ja työväenjärjestöjen valitsema työttömyyskomitea järjestivät ompelu- ja villavaatteiden kudontatöitä työttömille naisille. Näissä töissä sai 252 naista töitä 2—10 viikon aikana. Toukokuussa ruvettiin ottamaan Venäjän valtion töihin ja muihin ulkotöihin naisiakin. Toukokuun lopulla olikin jo huomattava puute naispuolisestakin työvoimasta, ja syyskesällä, jolloin haettiin naisia viljan ja juurikasvien korjuuseen kaupungin ympäristöön, kävi se yhäkin tuntuvammaksi. Aikainen talventulo vaikutti kuitenkin, että ulkotyöläisnaisista suurin osa jo lokakuun lopulla ja marraskuussa taaskin joutui työttömiksi. Joulukuussa tarvittiin kuitenkin siksi paljon naisia pesu- ja siivoustöihin perheisiin, että työn puute siten tuli muuttamaksi viikoksi autetuksi tarvitsematta sen poistamiseksi ryhtyä muihin toimiin.

Palveluspaikkain hakijoilla, joilla oli vähänkin edellytyksiä perhepalvelukseen, oli paikkoja saatavina kaikkina vuoden aikoina. Keväällä ja kesällä oli palvelijattarista huomattava puute, etenkin ruotsinkielisistä ja maatalouspalvelijattarista. Elo- ja syyskuussa kyllä tuli paljon palvelijattaria maaseudulta, joten toimistossa oli runsaanlaisesti paikanhakijoita tarjottuihin paikkoihin verraten, mutta sittenkin jäi toimistolta huomattava määrä paikkoja täyttämättä, kuten edellä on lähemmin esitetty. — Käskyläistytöistä oli puute miltei vuoden umpeen.

Työttömiä
kunkin
kuukauden
lopussa.

Kun Suomessa ei koota tarkempaa tilastoa työttömyydestä ja kun työnvälitystilastokaan — työnhakemusten, tarjottujen ja täytettyjen paikkain suhde — ei kykene työttömyyden laajuutta toimistoon ilmoittautuneihinkaan työttömiin nähden tarkalleen osoittamaan, on kunnallisissa työnvälitystoimistoissa tämän vuoden alusta alkaen ryhdytty hankkimaan varmoja tietoja siitä, moniko toimistoon ilmoittautuneista työnhakijoista todellakin kunkin kuukauden lopussa on työttömänä. Tämä tapahtuu siten, että jokaisen kuukauden alkupäivinä kultakin toimistossa käyvältä työnhakijalta tiedustetaan, oliko hän edellisen kuukauden lopussa työtön vai työssä, ja siitä tehdään merkintä työnhakemukseen. Täten saatu työttömyystilasto, vaikka se osoittaakin työttömyyden laajuuden vain määrättyinä päivinä vuodessa ja vain toimistoihin työn-

hakijoiksi ilmoittautuneista, on kuitenkin luotettava ja työoloja kuvaava.

Työolojen valaisemiseksi esitetään tässä täten kootut tiedot työttömäin luvusta kunkin kuukauden lopussa.

	Miehiä.	Naisia.	Yhteensä.		Miehiä.	Naisia.	Yhteensä.
Tammikuu ..	183	233	416	Heinäkuu ..	11	44	55
Helmikuu ..	169	88	257	Elokuu ..	39	45	84
Maaliskuu ..	149	63	212	Syyskuu ..	41	54	95
Huhtikuu ..	53	74	127	Lokakuu ..	61	52	113
Toukokuu ..	18	26	44	Marraskuu..	58	44	102
Kesäkuu ..	10	17	27	Joulukuu ..	70	5	75

Asian valaisemiseksi mainittakoon vielä, että parhaanakin työnsaannin aikana on jokin määrä hakijoita jonkin päivän työttömänä, sillä ei tietenkään jokaiselle työnhakijalle ole aina heti soveliaista tointa osoitettavissa. Joulukuun lopussa työttömyyden toteaminen käy vaikeaksi sen vuoksi, että työnhakijat lähekkäin olevien pyhän välillä eivät juuri viitsi toimistossa käydä, kun silloin ei yleensä ole töitäkään tarjolla.